

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Cap. I. An veritas sit conformitas nostræ cognitionis cum scientia diuina?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

LIBER DECIMVS ET VLTIMVS.

DE QVIDDITATE, INCOMPOSSIBILITATE
cum falsitate, & variis speciebus veritatis.

TRACTATVS I.

De quidditate veritatis.

CAPVT I.

An veritas sit conformitas nostræ cognitionis cum scientia Diuina?

I VIDAM Neoterici affirmant, his argumentis adducti: Veritas in essendo, transcendentalis vocari solita, consistit in conformitate cum intellectu diuino, vt docent B. Thomas, Suarez, Molina, Valentia, Fonseca, Lessius, & alij communiter auctores: ergo & veritas in representando, siue formalis. Explicatur: quando res ita se habet, sicut Deus iudicat, est verè talis res, habetque veritatem transcendentalem hominis, aut equi aliamve similem: quando igitur cognitio nostra ita diiudicat de re, sicut intellectus diuinus, ea erit formaliter vera. Secundò: conformitas nostræ voluntatis cum diuina est eius bonitas moralis: similiter ergo in præsenti, &c.

2 Tercio: omnis res habet veritatem, ac rectitudinem à conformitate cum sua mensura propria, sed scientia diuina est prima veritas in representando: ergo est mensura omnis veritatis in representando: vt enim ait Aristoteles 10. metaph. cap. 1. primum in vnoquoque genere est mensura cæterorum: proinde cognitio nostra veritatem habet formalem, siue in representando à scientia diuina. Quarto: res omnis finita dicitur extrinsece possibilis ab omnipotentia Dei: quidni ergo extrinsece vera à veritate diuinæ scientiæ? actus igitur intellectus nostri hoc ipso, quod sit conformis diuinæ scientiæ representat rem, sicuti est verè in sese: eo igitur ipso, quod sit ita conformis, est formaliter verus.

3 Quinto, ac paulo aliter. Res omnes creatæ sunt transcendentaliter veræ per actum diuinæ scientiæ: Idcirco namque (inquit Anselmus in dialogo de verit. cap. 11.) verè præteritum dicitur esse aliquid, quia ita est in re: & ideo est aliquid præteritum, quia sic est in veritate summa: Et ibid. paulo supra; non est vera oratio, quæ dicit futurum esse aliud, nisi re ipsa sit aliquid futurum; neque aliquid est futurum, si non

fit in summa veritate. Hæc ille; quod si res dicuntur verè præterita, & futura per actum diuini intellectus, cur non & verè existentes? vbi ergo actus noster dicatur formaliter verus per conformitatem cum veritate obiectiua, & transcendentali, necessum est, vt talis dicatur ex eo, quod sit conformis diuinæ scientiæ: haud ergo per conformitatem cum obiecto secundum se præcisè constituitur veritas nostra formalis, sed potius cum eo proptèr à Deo verè cognito. Sexto tandem: actus, quo affirmo Petrum exiturum, nunc est verus, vt videtur, per se, ac sponte sua manifestum: nunc igitur est omne constitutum illius veritatis: at nondum est existentia obiecti videlicet Petri: non ergo hæc, sed potius diuina scientia nunquam non existens talem constituit veritatem: quod si veritas, qua de loquimur, esset conformitas cum obiecto, eiusque existentia, & non cum scientia Dei, aliter se res haberet.

4 Verum acquiescere non possum in hac sententia: eamque in primis impugno autoritate multiplici: atque vt ordiar ab Aristotele, sic habet lib. 1. de interpret. cap. 8. *nam si verè quispiam dicit hoc album, aut non album esse, necesse est album, aut non album esse: et si est album, aut non album, verum utique dicit affirmando, aut negando: et si omnino non est, falsum dicit, & si falsum dicit, non est.* Ac ibidem infra; *si verè quispiam dicit album quippiam esse simile, & magnum, necesse est esse vtrumque, & si verè dicit cras fore, oportet illud cras fore.* Et in prædicam. cap. de substant. text. 10. ad finem, *ex eo quod, res est, vel non est, propositio vera vel falsa est.* Plato quoque sic loquitur in Parmenide; *habere seipsum oportet eo modo, quo diximus: nisi enim sic se haberet, haudquaquam vere diceremus, dum vnum non esse fatemur: sin autem vera, manifestum est, quod ea, quæ sunt, proferimus: Nonne? sic est: cum verò nos vera prædicare dixerimus, necesse est, vt ea, quæ sunt, asserere profiteamur: Et in Sophista; sermo mendax eadem ratione censetur, qui videlicet ea, quæ non sunt esse, & contra quæ sunt non esse pronuntiat: Et in Euthidemo; quicumque quod est, quædè sunt dicit, vera dicit: quamobrem Diorsiodorus, si quæ sunt dicit, vera prædicat, neque quicquam aduersus se mentitur. Et in Cratilo; illa verò oratio, quæ existentia dicit, vt existunt, vera est, quæ vt non existunt, falsa.* Accedit Anselmus Dial. de veritate cap. 3. *cogitationem quoque dicimus veram, cum est quod, aut ratione aut aliquomodo putamus esse, & falsum, cum non est.* Et paulo infra: *quapropter, qui putat esse quod est, putat quod debet, atque ideo recta est cogitatio: si igitur vera, & recta est cogitatio, non ob aliud, quam quia*

quia putamus esse quod est, aut non esse quod non est, non est aliud eius veritas, quam reſtitudo. Ac denique Augustinus sic ait lib. de vera relig. cap. 36. Cui manifestum est falsitatem esse, qua id putatur esse, quod non est, intelligit eam esse veritatem, qua ostendit id, quod est. Ecce hi omnes veritatem formalem explicant per conformitatem actus nostri cum obiecto, & re ipsa nulla diuinæ scientiæ mentione habita. Ita etiam de veritate sentiunt Thomistæ, Scotistæ, Nominales, & cum his authores nostri, atque, vt semel dicam, omnes quorum scripta prælo mandata viderim.

5 Rursus secundo confutatur eadem opinio: siquidem diuina scientia potest, ac debet dici formaliter vera per conformitatem immediatam cum ipso obiecto: haud enim est alia scientia superior, vnde veritatem suam emendicet: quidni ergo nostra per similem duntaxat conformitatem sit vera? Tertio: diuina scientia haud dicitur vera per conformitatem cum nostra, vt aduersariis est in confesso: non est ergo, quapropter ea, quæ nobis inest, veritatem hauriat ab ea, qua Deus cognoscit. Nec vero est excusare hic perfectionem diuinæ scientiæ: quantumvis enim sit perfecta, dicitur tamen vera per denominationem ab obiecto ipso: quidni ergo & per scientiam nostram, quæ obiectum à Deo cognitum perfectionis gradu interdum antecellit? item ea, quantacunque sit dignitatis, & excellentiæ, subit denominationes extrinsecas, & prædicamentales similes, maioris prioris, & alias id genus respectu scientiæ nostræ, & eas ab illa quodammodo accipit: ergo & quod sit vera, vbi semel veritas definiri possit per conformitatem cum scientia, & non cum obiecto solo.

6 Quarto tandem à priori. Debet constitui veritas per connexionem primariam actus cum obiecto ita se habente, sicut cognoscitur: Inde est connexionem talem, quoties est essentialis, & actui prorsus eadem, semper esse veritatem, quia videlicet est primaria. Exinde etiam est, coexistentiam ipsius actus, & obiecti ea ratione, qua representatur, siue aggregatum vtriusque esse veritatem, quia similiter est per se loquendo primaria connectio: licet enim aliquando supponat re ipsa connexionem essentialem, hoc tamen est per accidens ipsi, & etiam si non supponeretur, daretur nihilominus, sicut in aliis actibus, non essentialiter, sed partim intrinsecè, partim extrinsecè veris, vsuuenit. Cæterum ea supposita doctrina, fieri nequit, vt conformitas cum diuina scientia, ac relatio eam importans constituat veritatem nostræ cognitionis: quamvis enim sit connectio quædam eius cum obiecto prout à nobis cognito, eoque illius statu, qui per actum nostrum affirmatur; non tamen primaria, sed secundaria, aliamque per se supponens: semper enim prius est ratione nostra, obiectum ita esse, quam verè sciri à Deo, ideoque ab eius intellectu scitur, quia est, & non è conuerso, de quo latius tract. 4. at obiectum ita esse, facit connexionem quandam actus secum ipso prout ita se habente, & proportionem illam, ac rectitudinem, quam appellamus veritatem: conformitas ergo cum diuina scientia haud est connectio, ac proportio actus, & obiecti primaria, sed secundaria: ac proinde nequit esse veritas.

7 Et quidem, si hæc posset constitui per connexionem secundariam nostri actus cum obiecto, eiusque statu per actum affirmato, ac representato, essent in quouis actu nostro infinitæ veritates formales: Nam v.g. cum affirmo Petrum currere, actus meus connectitur secundariò cum obiecto, nimirum cursu

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

Petri, per diuinam scientiam: deinde per similitudinem, & coexistentiam cursus Pauli: rursum per eam, qua coexistit cursui Ioannis: vltèrius, & Ignatij: & sic per infinitas alias relationes prædicamentales, quas obiectum præfati actus subit, & ex quarum hypothesi non potest non esse eo temporis articulo, pro quo à me esse cognoscitur, & affirmatur. Aut aliter: actus ille verus erit per conformitatem cum cognitione vera Petri de eodem obiecto, & per conformitatem etiam cum cognitione vera Ioannis de illo, & sic in immensum. Quid autem hac numerositate, vel, vt rectius dixerim, innumerabilitate veritatum formalium realiter distinctarum in eodem actu fingi potest magis portentosum, & absurdum?

8 Ad primum argumentum contrarium dicendum est, in primis res haud dici veras transcendentaliter per conformitatem cum intellectu diuino solo, sed etiam cum creato intellectu: per prius, vt aiunt, respectu illius, & per posterius intuitu huius. Nec aliud volunt authores in argumento obiecti: præsertim verò B. Thomas quæst. 1. de verit. art. 2. corp. vbi sic ait: res ergo naturalis inter duos intellectus constituta secundum adæquationem ad verumque vera dicitur: secundum enim adæquationem ad intellectum diuinum dicitur vera in quantum implet hoc, ad quod est ordinata per intellectum diuinum, vt patet per Anselmum in lib. de vero, & Augustinum in lib. de vera religione, & per Auicennam in definitione inducenda, scilicet veritas cuiusque rei, &c. secundum autem adæquationem ad intellectum humanum dicitur res vera, in quantum nata est de se formare veram estimationem, sicut è contrariis falsæ dicuntur, quæ nata sunt videri, quæ non sunt, aut qualia non sunt, vt dicitur in 5. met. Prima autem ratio veritatis per prius inest rei, quam secunda, quia prior est comparatio ad intellectum diuinum, quam ad humanum, vnde etiam si intellectus humanus non esset, adhuc res dicerentur veræ in ordine ad intellectum diuinum: sed si vterque intellectus, quod est impossibile, intelligeretur auferri, nullo modo veritatis ratio remaneret. Et art. 4. corpore idem tradit: per prius, inquiens, inest rei veritas per comparisonem ad intellectum diuinum, quam humanum, cum ad intellectum diuinum comparetur quasi ad causam, ad humanum autem quodammodo quasi ad effectum, in quantum intellectus à rebus scientiam accipit. Quæ cum ita sint, si licet arguere à veritate transcendentali ad formalem nostram, hæc haud constitueretur per conformitatem cum solo intellectu, & scientia Dei, verum etiam per convenientiam cum cognitione creata: quod tamen quam absurdum sit, & quam coniunctum cum infinitudine reali veritatum in eodem actu, superius ostensum.

9 Secundo respondeo, rationem discriminis inter veritatem transcendentalem, & formalem esse manifestam. Nam omnis res creata cognoscitur necessario sicuti est ab intellectu diuino, estque eius obiectum: proinde non est, cur non sit obiectiue, ac transcendentaliter vera per respectum ad illum: id siquidem genus veritatis situm est in ratione obiecti, siue cogniti, aut cognoscibilis, sicuti quidpiam est in se. At non omnis actus intellectus nostri habet pro obiecto scientiam diuinam, illamvè cognoscit: quocirca haud est, quod sit vera formaliter per ordinem ad illam: talis enim veritas posita est in representatione rei sicuti est, siue per relationem ad illam ita se habentem quemadmodum representatur. Et quidem miror, aduersarios exigere veritatem formalem ad normam transcenden-

Hh talis

talis, cum tam dispar sit vtriusque conditio. Quamobrem sic argumentum contrarium retorqueo: veritas transcendentalis consistit in conformitate cum actu aliquo humani, aut certe diuini intellectus: at veritas transcendentalis opponitur suapte natura veritati formali: hæc ergo haud est collocanda in conformitate cum actu aliquo, sed potius cum suo obiecto.

10 Ad secundum argumentum contrarium respondeo, actum voluntatis nostræ dici etiam moraliter bonum propter conformitatem cum suo obiecto, quod videlicet nobis proponitur, ut rationi consonum. Eius autem actus conformitatem cum diuina voluntate esse tantum arguitur bonitatem moralem: quia nimirum hoc ipso, quod Deus optimus maximus velit aliquod obiectum, signo esse potest, illud esse moraliter bonum, atque adeo moralem bonitatem nostrum in actum refundere.

11 Ad tertium respondeo, actum nostrum dici verum formaliter à sua mensura intrinseca, quam videlicet intrinsecè, & essentialiter respicit, atque cognoscit iuxta dictum Aristotelis superius laudatum; ab eo quod res est, vel non est propositio dicitur vera, vel falsa: secus verò à mensura extrinseca, hoc est ea, ad cuius imitationem efficitur, & habet esse. Atqui solum obiectum priori modo mensurat veritatem nostrorum actuum, & veritas diuinæ scientiæ tantum posteriori. Quid mirum ergo, si non ab hac, sed ab illo actus nostri denominentur veri?

12 Ad quartum respondeo. Quemadmodum res dicitur formaliter possibilis ab omnipotentia Dei, ita etiam ea dicitur extrinsecè, & formaliter vera per denominationem à scientia Dei. Hæc siquidem habet veritatem formalem à relatione ad obiectum, eamque postea refundit in ipsum: quo fermè pacto iuxta dicta superius lib. 8. tract. 5. cap. 2. cognitio nostra reicit in obiectum multiplex formaliter, & fundamentaliter vnum, vnitatem formalem ab eo acceptam, illudque extrinsecè vnum, siue vniuersale denominat. Eademque ratione, ut ibi declaratum est, actus voluntatis bonitatem formalem, quam sortitur à bonitate radicali rei à se volitæ in hanc pro posteriori signo remittit, eamque extrinsecè bonam, & meritoriam constituit. Hæc cum ita sint, cognitio nostra haud dicitur vera per conformitatem cum obiecto se habente verè formaliter, & extrinsecè, qua tantum ratione inuoluit scientiam diuinam, ac proinde non per convenientiam cum ista: tantum ergo est vera, quia conformis veritati obiectiæ fundamentalis, seu transcendentali, quæ quidem actum diuinæ scientiæ, ut connotet extrinsecè, non tamen intrinsecè, & essentialiter includit.

13 Ad quintum similiter respondeo, Anselmum hoc solum velle, actum diuinæ scientiæ intimè claudi in veritate formali extrinseca rerum à nobis cognitarum, non verò in earum veritate obiectiua: quocirca conformitas cum huiusmodi posteriori veritate haud est conformitas cum diuina scientia: talis ergo non est actuum nostrorum veritas formalis: hæc ergo perperam definitur ab aduersariis. Ad postremum respondeo, actum nostrum de obiecto non existente dici nunc verum, quia magis principalis pars veritatis nunc existit, videlicet entitas actus, non verò, quod in præsens tota veritas existat: proinde non est, quamobrem scientia diuina semper præsens, ac nunquam non existens eam constituere debeat. Adice, tamen si veritas sit conformitas actus duntaxat cum obiecto, non propterea fore, ut hoc

illam intrinsecè constituat, satisque esse, ut eam extrinsece terminet, videlicet, si relatio ea conformitatis, ac veritas per illam definita sit actui omnino intrinseca, & essentialis: ea certè ex hypothese actus de obiecto non existenti, quin constituatur per scientiam diuinam, aut conformitatem cum illa habet tamen ex se nunc temporis totam veritatis suæ essentiam, & integritatem.

CAPVT II.

An veritas sit conformitas nostra cognitionis cum re cognita, an verò huius se cum ipsa prout est extrà intellectum?

14 Non pauci in ea sententia sunt, ut existiment, veritatem formalem, ac rectitudinem intellectus nostri, quoties sine errore cognoscit, esse conformitatem, non cognitionis nostræ cum re cognita, sed conceptus obiectiui, ac repræsentati cum conceptu physico, reique statu, quem habet extra intellectum: ac propterea hunc verè cognoscere, quia talis est res in eo intentionaliter, qualis est physice, & extra illum. Ita Durandus in 1. diff. 19. quæst. 5. num. 13. Herueus quodlib. 3. quæst. 1. art. 2. & 3. Henricus in summa art. 34. quæst. 5. Iandunus 6. metaph. quæst. 2. Valquez tom. 1. in 1. part. quæst. 16. art. 2. disput. 76. cap. 1. Muria in log. disp. 3. Perihermen. quæst. 1. Iauellus 6. metaph. quæst. 13. & Flandria q. 23.

15 Porro autem huius sententiæ fundamenta sic habent. Cognitio multoties est spiritalis, & eius obiectum materiale, illa qualitas, hoc substantia, illa existens, hoc in abyssu nihili reconditum, ac nondum in lucem rerum existentium productum. Veritas ergo formalis haud est sita in eo, quod cognitio sit talis, quale est obiectum, cum potius diffideant inuicem toto celo: consistit ergo in conformitate conceptus obiectiui, seu repræsentati cum physico, & extrario. Rursus secundo: cognitio nostra denominatur vera, quia repræsentat obiectum verum: nam Aristoteles definit propositionem hunc in modum: *est oratio verum, vel falsum significans*: veritas ergo formalis, & propria est in conceptu obiectiui, & repræsentato primario, & per se, & non nisi per denominationem ab illo, & secundo in cognitione nostra: haud ergo est huius, sed potius illius conformitas cum re, quæ est extra animam, eiusque esse physico.

16 Tertio, & eodem redit: illud est propriè, & primariè verum, quod significatur enuntiatione vocali vera: quemadmodum enim color dicitur sanus, quia est signum sanitatis, ita voces denominantur quodammodo veræ, quia verum, quod strictè, & principaliter est tale repræsentant, ac significant: at voces sunt signa conceptuum obiectiuorum, siue rerum cognitarum, non verò cognitionum duntaxat: haud ergo in his, sed potius in illis propriè, & principaliter est veritas formalis, adeoque est definienda per conformitatem, non actuum cum obiectis, sed obiectorum secum ipsis in diuerso statu.

Contraria tamen sententia, nimirum veritatem omnem esse conformitatem cognitionis cum re cognita, adeoque non in hac, sed in illa primario consistere, tuentur B. Thom. lib. 1. de interpret. lect. 3. & 1. part. quæst. 16. art. 1. 2. & 8. Caietanus ibid. art. 2. Ferrariens. 1. contra gentes cap. 59. & 60. Egil. quodlib. 4. quæst. 7. Soncinas 6. metaph. quæst. 17. Albertus